

Johtokunnan kertomus pankkivaltuustolle Finanssivalvonnasta toiminnasta **2015**

Johtokunta	4
Finanssimarkkinoiden tila	5
Finanssivalvonnan strategia	6
Pankkivaltuuston kertomus vuodelta 2014	7
Yhteenveto toiminnasta 2015	8
Finanssivalvonnan vuoden 2015 tavoitteiden toteutuminen	10
1 Valvottavien vahva riskienkantokyky ja korkealaatuinen hallinto	11
2 Korkealuokkainen asiakkaan- ja sijoittajansuoja	13
3 Tulokellinen valvoja- ja muu viranomaisyhteistyö	14
4 Toiminnan tehostaminen ja kehittäminen	16
Finanssimarkkinoiden vuotuinen kuuleminen	17
Arvio valvonnan muutoksista ja valvontamaksuista vuonna 2016	18

Kun tekstissä ei ole mainittu vuosilukua, viitataan vuoteen 2015.

Pankkivaltuuston rooli Finanssivalvonnan valvonnassa

Pankkivaltuusto valvoo Finanssivalvonnan toiminnan yleistä tarkoituksenmukaisuutta ja tehokkuutta. Tarkoituksenmukaisuuden valvonnassa pankkivaltuusto arvioi, miten toiminnalle laissa säädetty tavoite on toteutunut. Toiminnan yleisen tehokkuuden valvonnassa pankkivaltuusto seuraa erityisesti henkilöstömäärän ja talousarvion yleistä kehitystä suhteessa tehtäviin sekä lainsäädännön tai markkinoiden kehityksestä johtuviin muutoksiin.

Johtokunnan kokoonpano vuonna 2015

puheenjohtaja **Pentti Hakkarainen**
Suomen Pankin johtokunnan varapuheenjohtaja

varapuheenjohtaja **Martti Hetemäki**
valtiosihteeri kansliapäällikkönä, valtiovarainministeriö

Outi Antila
ylijohtaja, sosiaali- ja terveysministeriö

Pirkko Juntti
varatuomari

Vesa Vihriälä
toimitusjohtaja, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos

Pentti Hakkaraisen varajäseneksi nimitettiin joulukuussa osastopäällikkö **Katja Taipalus**. Martti Hetemäen varajäsenenä toimi syyskuusta alkaen neuvotteleva virkamies **Jaakko Weuro**. Outi Antilan varajäsenenä toimi ylimatemaatikko **Mikko Kuusela**.

Tuija Taoksen toimikausi johtokunnan varajäsenenä päättyi huhtikuussa. **Kimmo Virolaisen** toimikausi johtokunnan varajäsenenä päättyi joulukuussa.

Johtokunnan rooli

Finanssivalvonnan toimintaa ohjaa johtokunta. Johtokunta asettaa erityiset tavoitteet Finanssivalvonnan toiminnalle ja päättää sen toimintalinjoista sekä ohjaa ja valvoo näiden tavoitteiden toteutumista ja toimintalinjojen noudattamista. Lisäksi johtokunta mm. käsittelee Finanssivalvonnan vuotuisen talousarvion ja alistaa sen Suomen Pankin johtokunnan vahvistettavaksi. Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 10 §:n mukaan Finanssivalvonnan johtokunta antaa pankkivaltuustolle vähintään kerran vuodessa kertomuksen Finanssivalvonnan toiminnalle asetetuista tavoitteista ja niiden toteutumisesta.

Finanssimarkkinoiden tila

Suomen taloustilanne oli kertomusvuonna vaikea. Yksityiset investoinnit supistuivat ja työttömyys pysyi korkeana. Reaalitalouden ongelmat heijastuivat pankkien luottojen samoin kuin vakuutusyhtiöiden henki- ja vahinkovakuutusten kysyntään. Kotitalouksien velkaantuminen kasvoi vuoden aikana. Matalana pysytelleen korkotason ja kotitalouksien reaalitulojen kasvun takia velkaantuminen ei kuitenkaan heikentänyt vakavasti niiden velanhoidokykyä. Asuntohintojen nousu tasaantui ja hinnat laskivat lievästi loppuvuonna pääkaupunkiseudulla.

Suomen valtion lainojen korot seurasivat euroalueen yleistä korkokehitystä. Korokoero Saksaan kasvoi hieman vuoden aikana. Valtion suhteellisen aseman heikentymisen ei kuitenkaan heijastunut suomalaisten pankkien markkinavarainhankinnan kustannuksiin eikä saatavuuteen, joka säilyi hyvänä.

EKP:n arvopaperien osto-ohjelman laajentamisen myötä lyhyet ja pitkät korot laskivat edelleen. Kolmen kuukauden euribor muuttui negatiiviseksi huhtikuussa. Vuoden loppupuolella lasku jatkui, samoin vuoden euribor laski koko ajan lähemmäksi nollassa. Valtionlainojen pitkät korot olivat yleisesti negatiiviset aina 5–6 vuoden maturiteettiin saakka. Uusien asuntoluottojen korot laskivat lyhyiden korkojen laskiessa ja kilpailu kavensi marginaaleja.

Osakemarkkinoiden kehitys oli epäyhtenäinen. Kiinassa koettiin voimakkaita kurssimuutoksia. Sen sijaan Yhdysvalloissa tilanne oli melko vakaa. Euroopassa päädyttiin osakkeiden hintojen vaihtelun kautta vuoden lopussa vuoden alun tasoon. Suomessa osakkeiden hinnat olivat vuoden lopussa noin 10 prosenttia alkuvuotta kalliimpia. Osakekurssien heilahtelut olivat ajoittain hyvin suuria. Tämän vuoksi pankkien arvopaperisidonnaiset tuotot ja henki- ja työeläkevakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnan tuotot vaihtelivat vuoden sisällä tuntuvasti.

Sijoitusrahastopääomat kasvoivat Suomessa alkuvuonna osakekurssien vauhdissa, mutta kääntyivät laskuun vuoden keskivaiheilla. Vuoden lopussa pääomat olivat kuitenkin 14 % edellisvuoden loppua suuremmat. Pitkän hyvän tuloskehityksen jälkeen sijoituspalveluyritysten ja rahastotoimijoiden tulostahti hidastui loppuvuodesta.

Pankkien tuloskehitys ja kannattavuus paranivat edelliseen vuoteen verrattuna. Vaimea luottokannan kasvu ja matala korkotaso heikensivät pankkien korkokatteita. Arvopaperisidonnaisten tuottojen osuus tuotoista kasvoi. Tuottorakenne muuttui aiempaa riskiherkemmäksi. Tuoloksia paransivat toiminnan tehostaminen ja kustannusten leikkaaminen. Järjestämättömien luottojen osuus pysyi pienenä, samoin kuin luotoista kirjatut arvonalentumiset. Kertyneet voittovarot ja muut omien varojen lisäykset kasvattivat vakavaraisuuspääomia. Riskipainotetut erät vähentyivät erityisesti ns. sisäisten riskimallien hyödyntämisellä. Näin vakavaraisuussuhde parani.

Eläkeyhtiöiden sekä henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden tuloskehitys heilahteli. Alkuvuonna keskeiset omaisuuslajit tuottivat erinomaisesti osakkeiden noustessa ja korkojen laskiessa. Tämän jälkeen ensin Kreikan ongelmat ja sitten Kiinan tilanteen epävarmuudet heikensivät samalla sijoitustuottoja. Vuoden viimeisellä neljänneksellä markkinakehitys oli kuitenkin niin hyvä, että eläke- ja vakuutussektorien sijoitustuotot päätyivät lopulta selvästi positiiviseksi.

Henki- ja vahinkovakuutussektorilla on yhtiökohtaisia eroja sekä tuottovaateessa että saavutetuissa tuotoissa. Osa yhtiöistä on jatkanut varautumista alhaisempiin tuottoihin ja laskenut tuottovaadetta vastuvelan täydennyksin. Osakemarkkinoiden heilahtelu aiheutti vaihtelua myös eläke- ja vakuutussektorin vakavaraisuuteen. Työeläkesektorin sijoitustoiminnan tuotto oli kertomusvuonna viisi prosenttia eli tuottovaatimus saavutettiin niukasti.

Finanssivalvonnan strategia

Kertomusvuonna Finanssivalvonta noudatti vuosiksi 2015–2017 päivitettyä strategiaa. Merkittävimmät muutokset edelliseen strategiaan olivat Finanssivalvonnan roolin täsmentäminen euroalueen yhteisessä pankkivalvonnassa, toiminnan riskiperusteisuuden korostaminen ja viranomaisyhteistyön tarkentaminen.

Missio

Edistämme finanssimarkkinoiden vakautta ja luottamusta sekä asiakkaiden, sijoittajien ja vakuutettujen suojaa

Visio

Finanssivalvonta on arvostettu ja vaikutusvaltainen toimija eurooppalaisessa valvontajärjestelmässä

Strategiset tavoitteet

- Finanssimarkkinoiden vakautta ja luottamusta uhkaavien ongelmien tehokas ennalta ehkäiseminen
- Vahva asiantuntija eurooppalaisessa valvontajärjestelmässä
- Finanssivalvonnan toiminnan laatu eurooppalaista kärkitasoa, tehokkuus Pohjoismaiden parhaimmistoa
- Oikeasuhtainen ja tasapuolinen sääntely ja valvonta
- Finanssipalveluiden ja -tuotteiden tarjonta vastuullista Suomen finanssimarkkinoilla

Strategiset valinnat

Riskiperusteisesti kohdennettu valvonta ja sääntely sekä tehokas toiminta

- Mahdollistamme ajantasaisen analyysin avulla ennakoivat ja oikein kohdennetut valvontatoimenpiteet
- Korostamme tarkastusten ja valvontakäyntien merkitystä valvontatyössä
- Edistämme finanssimarkkinoiden hyvien menettelytapojen vakiinnuttamista. Puutemme tiukasti havaittuihin väärinkäytöksiin ja laiminlyönteihin.
- Keskitymme finanssimarkkinoiden tai valvontatyömme kannalta merkittäviin sääntelyhankkeisiin
- Kehitämme toimintatapojamme toimintaympäristön muutoksia vastaavaksi. Vahvistamme henkilöstön osaamista, tehostamme työprosesseja ja kannustamme arvojen mukaiseen toimintaan.

Valvottavien vahva riskinkantokyky ja korkealaatuinen hallinto

- Painotamme valvonnassamme vakaan liiketoiminnan edellytysten turvaamista
- Edellytämme, että valvottavien hallitukset huolehtivat laadukkaan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä
- Edellytämme, että vakavaraisuus- ja likviditeettipuskurit kattavat olennaiset riskit
- Painotamme elpymis- ja kriisinratkaisusuunnitelmien toimivuutta
- Toteutamme tehokasta makrovakauserävalvontaa
- Keskitymme yhteisessä pankkivalvonnassa merkittäviin valvontakäytäntöihin ja päätöksiin

Korkealuokkainen asiakkaan- ja sijoittajansuoja

- Edellytämme, että palveluntarjoajien sisäisissä prosesseissa huomioidaan asiakkaan- ja sijoittajansuojan vaatimukset
- Edellytämme laadukasta sijoittajainformaatiota ja sitä edistäviä raportointiprosesseja
- Lisäämme pörssikaupankäynnin valvonnan kattavuutta eurooppalaisella yhteistyöllä
- Lisäämme asiakasvalistuksen tavoitavuutta yhdessä muiden toimijoiden kanssa

Tuloksellinen valvoja- ja muu viranomaisyhteistyö

- Vaikutamme EU-tason sääntely- ja valvontatyössä Suomen finanssimarkkinoiden kannalta keskeisiin asioihin
- Edistämme parhaiden valvontakäytäntöiden käyttöönottoa EU:ssa ja kehitämme valvontamme niiden mukaisesti
- Edistämme uskottavaa ja tehokasta valvontaa yhteisessä valvontamekanismissa (SSM) sekä yhdenmukaista valvontaa Pohjoismaissa
- Hyödynnämme aktiivisesti viranomaisyhteistyötä

Kertomuksessaan pankkivaltuusto kehotti Finanssivalvontaa kiinnittämään huomiota seuraaviin seikkoihin:

Jatkamaan EKP:n johdolla yhteisen valvontamekanismin kehittämistä ja vakiinnuttamista.

- EKP:n suorassa valvonnassa olevien suomalaispankkien valvontaa tehtiin Finanssivalvonnassa EKP:n johdolla ja EKP:n metodologiaa ja prosesseja noudat- taen. Finanssivalvonnan johtaja osallistui euromaiden pankkeja koskevien valvontapäätösten ja yhteistä pankkivalvontaa koskevien linjausten tekoon EKP:n valvontaneuvostossa. Finanssivalvonnan keskeisenä tavoitteena yhteisen pankkivalvonnan kehittämisessä on valvontakäytäntöjen harmonisointi maiden välillä.

Panostamaan yhteistyöhön vuonna 2015 perustet- tavan Rahoitusvakuusviraston kanssa.

- Yhteistyö käynnistettiin tiivillä tietojenvaihdolla ja yh- teiskokouksilla. Rahoitusvakuusvirastolle haettiin toi- mitila samaan rakennukseen Finanssivalvonnan kanssa.

Kiinnittämään huomiota makrovakaussäätövälineiden käyttöön ja makrovakaussäätöprosessin ke- hittämiseen.

- Makrovakaussäätövälineiden valmistelu- ja päätösprosessi vakiinnutettiin vuoden aikana. Makrovakaussäätöprosessia kehitettiin saadun palautteen perusteella. Ensimmäinen makrovakaussäätö tehtiin maaliskuussa ja sen jälkeen neljännesvuosittain. Välineistä otettiin käyttöön kansallisesti merkittävien luottolaitosten va- kavaruuslaskennat ja joulukuussa Finanssivalvonnan johtokunta päätti aloittaa valmistelut asuntolainojen vakavaraisuuslaskennan riskipainojen korottamiseksi.

Varautumaan vakuutusyhtiöiden vakavaraisuuden arviointiin ja vastuuvelan laskentaan kohdistuvan valvontatyön lisääntymiseen.

- Resurssien puitteissa keskityttiin toiminnan tehostami- seen, tehtävien priorisointiin ja valvontatyön laadun parantamiseen. Solvenssi II:n eri osa-alueille ja kysy- myksille nimettiin vastuuhenkilöt ja osaamista karto- tettiin kursseilla. Tehokkaana oppimismenetelmänä käytettiin opintopiirejä, joissa keskeisistä valvonnan kysymyksistä keskustellaan esim. EIOPAn työryhmä- työskentelyyn osallistuneen asiantuntijan johdolla.

Ottamaan omalta osaltaan huomioon talousvalio- kunnan mietinnössään [Ta/VM 12/2014] esittämän havainnon Finanssivalvonnan toiminnan tarkoituk- senmukaisesta organisoinnista ja resursoinnista.

- Finanssivalvonta arvioi organisaationsa toimivuutta jatkuvasti huomioiden sekä yhteisen pankkivalvonnan vaatimukset että finanssimarkkinoilla tapahtuvat muutokset.
- Kansalliset valvojat tekevät yhteisen pankkivalvonnan työstä edelleen merkittävän osan, vaikka toimivaltai- nen pankkivalvoja euroalueella on EKP. Tämä muutos on lisännyt valvonnan intensiteettiä, sillä EKP edellyt- tää lisäpanostuksia kansallisilta valvojilta. Finanssi- valvonnan on säädetty uusia tehtäviä: tiedonkeruu, datan laadunvarmistus ja valvontaneuvoston päätök- sentekoon osallistuminen.

Yhteenveto toiminnasta 2015

Finanssivalvonnan toiminnan tavoitteena on finanssimarkkinoiden vakauden edellyttämä luotto-, vakuutus- ja eläkeläistosten ja muiden valvottavien vakaa toiminta, vakuutettujen etujen turvaaminen sekä yleinen luottamus finanssimarkkinoiden toimintaan. (Laki Finanssivalvonnasta 1 §)

Suomen finanssimarkkinoiden vakaus säilyi hyvänä huolimatta Suomen vaikeasta taloustilanteesta.

Valvontatyön tavoiteltu aktiviteettitaso toteutui hyvänä, vaikka tarkastusten kappalemääräisestä tavoitteesta jäätikin. Joitakin tarkastuksia toteutettiin suunniteltua laajempina, mikä lykkäsi niiden valmistumista. Markkina- ja menettelytapavalvonnassa käsiteltävien hakemuskäsien, antien ja listautumisten käsittely vei resursseja tarkastustoiminnasta. Sääntelyn valmisteluun osallistuttiin toimintasuunnitelman mukaisesti.

Keskeiset strategiset tavoitteet saavutettiin lähes suunnitellusti. Tärkeää on, että Euroopan valvontaviranomaisen vertaisarviointien tasoissa, valvottavien antamassa tarkastuspalautteessa sekä henkilöstötutkimuksessa saavutettiin asetetut tavoitteet. Raportointijärjestelmien kehittämisessä jäätin tavoitteista. Sanktioiden käsittelyajat paranivat edellisvuodesta, mutta ovat edelleen alle tavoitetason.

Pankkivalvontaa EKP:n ohjauksessa

Pankkivalvonnassa otettiin käyttöön EKP:n ohjeistamat prosessit. Euroalueen yhteistä pankkivalvontaa toteutettiin EKP:n johdolla ja sen asettamien aikataulujen mukaisesti. Yhteinen pankkivalvontatyö osoittautui intensiiviseksi. Erityisesti koordinoitiin, raportointiin ja dokumentointiin liittyvät työtehtävät lisääntyivät. Vuoden aikana laadittiin ensimmäiset EKP-mallin mukaiset valvojan arviot EKP:n suorassa valvonnassa olevista suomalaispankeista ja aloitettiin yhteisen mallin mukaiset tarkastukset. Siitä huolimatta, että vaaditut tehtävät suoritettiin asetetuissa aikatauluissa ja onnistuneesti, EKP on vaatinut lisääntynyttä valvontaryhmien resursointiin ja tarkastustoimintaan. EKP:n suorassa valvonnassa olevien merkittävien pankkien käytännön valvontatyöstä suuri osa tehdään edelleen Finanssivalvonnassa.

Euroalueen yhteisessä pankkivalvonnassa Finanssivalvonta osallistuu kaikkien euromaiden pankkeja koskevaan päätöksentekoon. Päätökset tehdään valvontaneu-

vostossa, jonka työskentelyyn osallistuu Finanssivalvonnan johtaja.

Makrovakauspäätökset neljännesvuosittain

Kertomusvuoden alusta Finanssivalvonnan uudeksi tehtäväksi tuli makrovakauserävalvonta. Makrovakauseräpolitiikan toteuttaminen on moniviranomaistyötä. Finanssivalvonnan ja Suomen Pankin asiantuntijat laativat yhteistyössä neljännesvuosittain makrovakauseräraportin, joka on pohjana päätösesitysten valmistelulle ja päätöksenteolle. Finanssivalvonnan johtajan päätösehdotukseen pyydetään lausunnot valtiovarain- ja sosiaali- ja terveysministeriöiltä sekä Suomen Pankilta. Lisäksi konsultoidaan EKP:a. Finanssivalvonnan johtokunta teki heinäkuussa päätökset kansallisesti merkittävien luottolaitosten lisäpääoma-vaatimuksista ja joulukuussa päätettiin aloittaa valmistelu asuntolainojen riskipainojen korottamiseksi. Muuttuva lisäpääomavaatimus on pidetty nollassa.

Solvenssi II -valmistelu päätökseen

Viisitoista vuotta kestänyt Solvenssi II -sääntelyn valmistelu päättyi uuden sääntelyn voimaantuloon 1.1.2016. Valmistuminen vapauttaa Finanssivalvonnan vakuutussektorin resursseja sääntelyn noudattamisen valvontaan ja valvontayhteistyöhön niin pohjoismaisella kuin EU-tasolla.

Työeläkeyhtiöiden työhyvinvointityötä tarkastettiin

Syksyllä valmistuneella, työeläkevakuutusyhtiöiden harjoittamaa työhyvinvointitoimintaa koskevalla laajalla tarkastuksella saavutettiin merkittävää vaikuttavuutta. Tarkastuksen tuloksena todettiin olemassa olevien käytäntöjen kirjo, kirjavuudesta aiheutuvat kilpailuneutraliteettiongelmien ja sääntelyn kehittämisen tarve. Yhtiöiden tekemä työhyvinvointityö on pääosin ollut laadukasta ja hankkeilla on saatu hyviä tuloksia. Selvityksen mukaan toiminnan kohdistaminen ei kuitenkaan ole kaikilta osin perustunut työkyvyttömyysriskin hallintaan.

Finanssivalvonta puuttui palveluntarjontaan, sijoittajainformaatiolla tärkeä rooli

Sijoitusrahastojen tuotekehitys oli aktiivista ja Finanssivalvonta otti kantaa useaan tuotesuunnitelmaan, esim. luotonantorahastoihin ja muihin uudentyypisiin vaihtoehtorahastoihin. Joukkorahoitustoimintojen toimilupa-edellytysten arviointia jatkettiin.

Finanssivalvonnan syksyllä 2014 lähettämän ohjeistuksen (finanssipalvelujen ja -tuotteiden tarjoamiseen liittyvistä erityiskysymyksistä, mm. sijoitustuotteiden myynnistä iäkkäille) lisäksi valvontaa tehostettiin.

Työttömyyskassojen luotettavan hallinnon ja talouden tarkastuksessa havaittiin epäkohtia hallinnon kuluissa sekä ulkoistettujen palveluiden hankkimisessa ja kustannuksissa.

Finanssivalvonta linjasi kantansa negatiivisen koron vaikutukseen asuntoluoton kokonaiskorkoon. Talouden alavireisyys ja vientiteollisuuden ongelmat näkyivät listayhtiöiden tuloksissa, mikä korosti sijoittajainformaation täsmällisyyden tarvetta. Kriittisiä valvontahavaintoja tehtiin useita ja yhtiöitä ohjattiin kehittämään tai selkeyttämään taloudellista informaatiotaan. Yleisöemissiot ja listautumiset jatkuivat vilkkaina.

Tarkastusten määrä ja raportoinnin kehittäminen

Tarkastukset ja muu valvonta kohdennettiin riskiarvioiden perusteella. Tarkastustoiminta ei toteutunut määrällisen tavoitteen (60 tarkastusta) mukaisesti, vaan toteutuma jäi 46:een.

Raportointijärjestelmiä kehitettiin, mutta tässä jäätiin tavoitteista. Viivästyksiä ilmeni it-resurssien puutteiden vuoksi ja mm. raportointipohjien toimittaminen valvottaville myöhästyi. Myös raporttien edelleentoimitukset Euroopan keskuspankille (EKP) viivästyivät. Solvenssi II -raportit toimitettiin Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaiselle (EIOPA) valtaosin aikataulussa it-hankkeen viivästyksestä huolimatta.

Euroopan valvontayhteistyön prioriteetit päivitettiin

Finanssivalvonnan johtoryhmä määritteli Euroopan valvontaviranomaisyhteistyön priorisoinnin periaatteet ja päivitti työn prioriteetit, jotka perustuivat Finanssivalvonnan strategiaan ja vahvistettuihin kansainvälisen yhteistyön tavoitteisiin. Euroopan pankkiviranomaisen (EBA) sääntelytyöryhmien sijaan painotettiin EKP:n pankkivalvontaa ja sen metodologiaa kehittäviä ryhmiä. Myös Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaiseen (EIOPA) kohdistunutta panostusta vähennettiin Solvenssi II -sääntelyn edettyä loppusuoralle. Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaisen (ESMA) työssä painotettiin lukui-

sista sääntelyhankkeista niitä, jotka vaikuttavat eniten suomalaisiin markkinatoimijoihin.

Pohjoismaisessa yhteistyössä EKP:n suorassa valvonnassa olevien pankkien kollegiotyö sujui hyvin EKP:n ja kotivaltion valvojien sekä Finanssivalvonnan välillä. Myös vakuutussektorin asiantuntijoiden yhteistyö sisäisten mallien arvioinneissa sekä henki- ja vahinkovakuutusmatemaatikkojen välillä jatkui säännöllisellä yhteydenpidolla. Pohjoismaista yhteistyötä jatkettiin niin ikään sijoitus-(UCITS) ja vaihtoehtorahastoasioissa (AIFM). Pörssin pohjoismaisen valvonnan kohdealueena oli kyberturvallisuus. Pohjoismainen kaupparaportoinnin it-yhteistyöhanke laajentui, kun Hollanti ilmoitti kiinnostuksestaan.

Finanssivalvonnan vuoden 2015 tavoitteiden toteutuminen

Finanssivalvonta ennakoi toiminnasuunnittelussaan sääntelyn ja toimialan rakenteiden muutoksia. Pitkän perspektiivin tarkastelussa vuoden 2009 alusta toteutettu Rahoitustarkastuksen ja Vakuutusvalvontaviraston yhdistäminen, jonka myötä Suomeen saatiin koko finanssisektoria valvova viranomainen, on osoittautunut hyväksi.

Finanssivalvonnan henkilökunnan määrä on näiden vuosien aikana pysynyt likimain ennallaan, jopa hieman laskenut huolimatta lukuisista uusista tehtävistä. Hallinnollisten, henkilöstö- ja talous- sekä sisäisten palveluiden yhteiskäytön lisäksi valvontaan on saatu tehokkuutta läheisellä viranomaisyhteistyöllä etenkin Suomen Pankin kanssa. Tuore esimerkki yhteistyöstä on kertomusvuonna aloitettu makrovakausero- ja valvonta.

Finanssivalvonta on koko finanssialan kattavassa valvotavakentässä varautunut tapahtuviin muutoksiin erilaisien skenaarioiden ja niiden pohjalta laadittujen laskelmien avulla sekä ottanut nämä huomioon sekä toimintasuunnitelmissaan, budjetoinnissaan että rekrytoinnissaan. Rahoituspohjan muuttuessa näiden toimenpiteiden riittävyyden arviointi on kuitenkin tarpeen.

Laaja vastuu on mahdollistanut joustavuutta myös finanssialan valvonnan organisoinnissa. Vakuutussektorin valvontaan on panostettu. Kesällä 2014 tehtiin organisaatiomuutos. Sektorikohtaiset määräykset ja ohjeet sekä lisääntynyt vuoropuhelu toimialan kanssa ovat parantaneet työeläkevakuutussektorin, mutta myös henki- ja vahinkovakuutussektorien valvontaa.

Arvopaperimarkkinoiden valvonnassa hyödytään pankki- ja vakuutustoiminnan valvonnan kautta tulevasta osaa- misesta.

Marraskuussa 2014 aloittanut euroalueen yhteinen pankkivalvonta alkoi Suomen osalta sujuvasti, sillä Finanssivalvonta oli vahvasti mukana jo suunnitteluvaiheessa. Suomalaisten työote on ollut rakentava, minkä vuoksi Finanssivalvonnan näkemyksiä on kuunneltu.

1 Valvottavien vahva riskienkantokyky ja korkealaatuinen hallinto

Merkittävien luottolaitosten jatkuvaa valvontaa toteutettiin EKP:n johdolla. Heinäkuussa Nordea ilmoitti aikeestaan muuttaa Pohjoismaissa toimivat tytäryhtiöt sivuliikkeiksi. Vakuutussektorin tarkastustoiminnan painopisteenä oli Solvenssi II -sääntelyn voimaantulo. Makrovakauseroissa tehtiin ensimmäiset makrovakausero päätökset.

Kuntarahoituksen saavutettua merkittävän luottolaitoksen kriteerit sen osalta toteutettiin ns. kattava arvio ja käynnistettiin valmistelut valvontavastuun siirtämiseksi EKP:lle. Finanssivalvonnan valvontavastuulla olevien vähemmän merkittävien pankkien osalta valvontatyön harmonisointi edistyi EKP:n koordinoimana. Vuoden aikana valmistuivat mm. ilmoitusmenettelyt merkittävistä valvontatoimista, metodologia valvottavien priorisoimiseksi sekä valvontasuunnitelmien laatimiseksi.

Nordea ilmoitti heinäkuussa aikeestaan muuttaa konsernin rakennetta siten, että Suomessa, Tanskassa ja Norjassa toimivat tytäryhtiöt muuttuisivat sivuliikkeiksi. Muutoksen vaikutuksia valvontatyöhön arvioitiin Finanssivalvonnan sekä myös yhteistyössä EKP:n ja muiden pohjoismaisten viranomaisten kanssa.

Systemisesti merkittävät pankit ja niiden lisäpääomavaatimukset määritettiin

Makrovakauseroissa tehtiin ensimmäiset makrovakausero päätökset. Finanssivalvonnan ja Suomen Pankin asiantuntijat laativat yhteistyössä neljännesvuosittain makrovakausero raportin, joka oli pohjana päätöksenteolle. Päätösten valmistelu sujui suunnitelman mukaisesti yhdessä Suomen Pankin ja valtionvarainministeriön kanssa. Heinäkuussa tehtiin päätökset kansallisesti systemisesti merkittävistä luottolaitoksista ja niiden pääomavaateista. Joulukuussa tehtiin päätös siitä, että asuntolainojen riskipainojen korottamisen valmistelu aloitetaan.

Likviditeetin hallintaa on arvioitu osana valvojan arvioita. Suurten pankkien osalta arviot on tehty aikaisempaa kattavampina EKP:n ohjeistuksen mukaisesti.

Työeläkeyhtiöille uudet ohjeet työhyvinvointitoiminnan rahoittamisesta

Syksyllä valmistuneella työeläkevakuutusyhtiöiden harjoittamaa työhyvinvointitoimintaa¹ koskevalla laajalla tarkastuksella saavutettiin merkittävää vaikuttavuutta. Vaikka yhtiöiden tekemä työhyvinvointityö on pääosin ollut laadukasta ja hankkeilla on saatu hyviä tuloksia, toiminnan kohdistaminen ei kuitenkaan ole kaikilta osin perustunut työkyvyttömyysriskin hallintaan. Tämä on

¹ Työkyvyn ylläpitopalvelut kattavat toimintoja, joilla mm. ylläpidetään henkilöstön työkykyä, ennalta-ehkäistään työkyvyttömyyttä, vähennetään ennenaikaista siirtymistä eläkkeelle ja sairauspoissaoloja. Tavoitteena on myöhentää eläkkeelle siirtymistä ja siten hillitä eläkejärjestelmän kokonaiskustannusten kasvua.

johtunut osin riittämättömästä sääntelystä ja osin yhtiöiden erilaisista tulkinnoista. Toiminnan yhtenäistämiseksi Finanssivalvonta teki jo tarkastuksen yhteydessä tulkinnan, jonka mukaan työhyvinvointitoiminta tulisi mitoittaa vastaamaan työkyvyttömyysriskin hallintaosasta saatavaa maksutuloa.

Työeläkeyhtiöiden sijoitustoiminnan ohjausjärjestelmien tarkastuksia jatkettiin.

Solvenssi II -valmistelun loppukiri

Vakuutussektorin tarkastustoiminnan painopisteenä oli uuteen Solvenssi II -sääntelyyn valmistautuminen ja sen noudattaminen. Henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden vakavaraisuussääntelyn voimaantuloon liittyvien siirtymäsäännösten lupakäytännölle määriteltiin yhtenäiset kriteerit. Linjauksista tiedotettiin valvottaville toukokuussa järjestelyissä valvottavatilaisuuksissa.

Vuoden loppuun mennessä Finanssivalvontaan saapui kahdeksan Solvenssi II -siirtymäsäännösten käyttöä koskevaa lupahakemusta, joista valtaosa hyväksyttiin. Ne koskivat yhtiöiden vastuuvelan laskentaa siirtymäaikana.

Vakuutusyhtiöt laativat ensimmäiset Solvenssi II:n mukaiset riski- ja vakavaraisuusarviot vuodelta 2014. Yhtiöiden toimittamat arviot käytiin läpi ja yhtiöille annettiin yhtiökohtaista palautetta osana jatkuvaa valvontaa. Kokonaisuutena arvioiden taso oli hyvin kirjava. Yhtiöiden suurimpana haasteena on linkittää teoreettiset riskien määritelmät ja arviolaskelmat yhtiön omaan toimintaan ja suunnitelmiin. Yleisistä havainnoista ja kehittämiskohteista kerrottiin kevään valvottavatilaisuuksissa.

Vahinko- ja henkivakuutusyhtiöiden tarkastukset keskityivät Solvenssi II -vakavaraisuuden ja vastuuvelan laskennan sekä hallintojärjestelmän tarkastuksiin. Vaikka hallintojärjestelmissä ei havaittu merkittäviä puutteita, niissä todettiin olevan edelleen kehitettävää. Solvenssi II -vastuuvelan tarkastukset osoittivat yhtiöiden valmistautumisen olevan vielä monelta osin kesken.

Valmistautumista myös häiriötilanteisiin

Valvottavia ohjeistettiin pankkien ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisusääntelyn edellyttämien elvytysuunnitelmien laatimisesta ja suunnitelmat pyydettiin toimittamaan Finanssivalvonnan 31.7. mennessä. Elvytysuun-

nitelmien arviointi aloitettiin syksyllä. Säännöllinen yhteistyö Rahoitusvakausviraston kanssa käynnistettiin.

Finanssivalvonta osallistui alan toimintaharjoitus FATO2015:n valmisteluun sekä itse harjoitukseen. Harjoituksessa testattiin mm. finanssisektorin kykyä ylläpitää palveluita laajojen tietoliikennehäiriöiden aikana. Jatkotoimet keskittyvät tietoliikenteen, maksujärjestelmien ja korttimaksamisen varajärjestelyiden parantamiseen sekä viranomaisyhteistyön kehittämiseen.

Finanssivalvonta oli mukana ohjausryhmässä, joka ohjaa kansallisen korttimaksamisen infrastruktuurin varautumisen selvitystyötä, jossa kuvataan korttimaksamisen eri osapuolet, prosessit sekä vakaviin häiriöihin ja poikkeusoloihin varautumisen nykytila. Tämän selvityksen tilaajana on Huoltovarmuuskeskus. Työ valmistuu vuoden 2016 alussa.

Lisäksi Finanssivalvonta tarkasti verkkopankkitoiminnan turvallisuutta, it-riskienhallintaa ja it-ulkoistuksia sekä näiden tarkastusten yhteydessä valvottaviensa jatkuvuussuunnittelua ja varautumista häiriötilanteisiin.

Ensimmäinen kansallinen raportti rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä valmistui loppukeväästä sisäministeriön johdolla viranomaisten ja toimialan yhteistyönä. Raportin mukaan keskeiset riskikohteet liittyvät kiinteistösijoituksiin, käteisrahan kuljetukseen, peiteyhtiöihin, verkkoasiointiin, asiakasvaratileihin sekä verkkopohjaisiin vertaislainoihin ja rahankeräyksiin. Työ jatkuu vuonna 2016 kansallisen rahanpesun estämisen strategian laadinnalla. Finanssivalvonta aloitti oman riskiarvionsa laatimisen kansallisen raportin pohjalta loppuvuodesta.

Euroclear Finland korvaa kaikki arvopaperikeskustoimintaan liittyvät järjestelmänsä uudistuvan EU-tason sääntelyn ja tulossa olevan EKP:n T2S-alustan käyttöönoton vuoksi. Rahamarkkinainstrumenttien selvitys siirrettiin uuteen järjestelmään onnistuneesti helmikuussa. Koska hanke on tärkeä Suomen arvopaperimarkkinoiden kannalta, myös arvopaperikeskuksen osapuolet joutuvat tekemään merkittäviä muutoksia järjestelmiinsä.

2 Korkealuokkainen asiakkaan- ja sijoittajansuoja

Aktiveetti hakemusasioissa, aneissa ja listautumissa jatkui vilkkaana ja huomiota kohdennettiin näihin osa-alueisiin ennakoitua enemmän. Finanssivaltokas oli aktiivista ja Finanssivalvonta otti kantaa useaan tuotesuunnitelmaan. Sijoitustuotteiden myyntiprosessin valvontaa tehostettiin. Asiakkaan- ja sijoittajansuojaan liittyviä sääntelyhankkeita oli edelleen käynnissä runsaasti. Suunnitelman mukaisia tarkastuksia ei saatu kaikilta osin toteutettua tavoitellussa aikataulussa.

Valvontaa kohdennettiin edellisen vuoden tapaan uusiin markkinatoimijoihin ja toimintamalleihin. Varsinkin rahastotoimijat pyysivät tulkintoja erilaisista tuotteista ja niiden kehittämisestä, kuten luotonantorahastoista ja muista uudentyypisistä vaihtoehdorahastoista. Toimilupa- ja rekisteröintihakemuksia oli edelleen runsaasti. Joukkorahoituksen eri toimintamuotojen luvanvaraisuutta arvioitiin. Lisäksi arvioitiin pankkien asiakkailleen kehittämistä uusia tuote- ja palveluyhdistelmiä.

Tarkastuksia kohdennettiin muun muassa myyntiprosesseihin, työttömyyskassojen luotettavaan hallintoon ja talouteen, kaupparaportointiin ja sisäpiirintiedon hallintaan. Lisäksi toteutettiin vuotuinen selvitys peruspankipalveluista. Suunnitelman mukaisia tarkastuksia ei saatu kaikilta osin toteutettua tavoitellussa aikataulussa.

Työttömyyskassojen luotettavan hallinnon ja talouden tarkastuksessa havaittiin epäkohtia muun muassa kassojen hallintokulujen tasoissa ja ulkoistetuista palveluista maksettujen vastikkeiden määrittämisessä. Kassoja kehoitettiin korjaamaan tilanne.

Alhainen ja osin negatiivinen korkotaso nosti esille kysymyksen negatiivisen koron vaikutuksesta asuntoluoton marginaaliin. Näistä laadittiin toimijoille tilannetta selkeyttävät linjaukset.

Markkinainfrastruktuurivalvonnassa (EMIR²) kartoitettiin alkuvuodesta suurimpien pankkien asiakkailleen tarjoamia EMIR-raportointipalveluja tavoitteena muun muassa edistää tietoisuutta raportointivelvollisuudesta. Finanssivalvonta osallistui suomalaisten raportointien osalta ESMAssa käynnissä olevaan raportointin laadunvalvontahankkeeseen. ESMA aloitti valvojen keskuudessa Rahoitusvälineiden markkinat (MiFID/R³) -sääntelyä koskevan vertaisarvioinnin selonottovelvollisuuden valvonnasta ja teki tarkastuskäynnin Finanssivalvonnassa.

Heikko talouden tila listayhtiövalvonnan kohdentamisen perusteena

Listayhtiövalvontaa kohdistettiin erityisesti niihin yhtiöihin, joiden tulos ja taloudellinen asema olivat heikkoja. Yleisöemissiot ja listautumiset jatkuivat vilkkaina. Valvonnas-

sa painotettiin käyttöpääoman riittävyyteen liittyviä kysymyksiä sekä liiketoimintaan ja rahoitukseen liittyviä riskejä. Heikon taloudellisen ympäristön sekä useamman listayhtiön taloudellisten vaikeuksien vuoksi listayhtiöitä ohjattiin kehittämään tai selkeyttämään taloudellista informaatiotaan.

Finanssivalvonta kartoitti yhteistyömahdollisuuksia muiden valvojen kanssa kaupankäynnin valvontajärjestelmän hankkimiseksi. Finanssivalvonta osallistui ESMAN järjestelmäprojekteihin, jotka koskevat mm. uudesta markkinarakenne- ja instrumenttisääntelystä johtuvia tiedonkeruita.

Asiakasvalistus

Finanssivalvonta järjesti Sijoitus-Invest 2015 -tapahtumassa 12 tietoisuuskäynnin, joista kaksi yhteistyössä FINEN kanssa. Aiheina olivat huijaukset, joukkorahoitus, asuntolainat, maksamisen uudet tavat, finanssimarkkinoiden digitalisoituminen sekä FINEN aiheena finanssiasiat vaikeissa tilanteissa: avioero, kuolinpesä ja edunvalvonta.

Asiakkaiden tarpeita silmällä pitäen koottu Finanssiasiakas.fi-verkkopalvelun kävijämäärä kasvoi 15 % verrattuna edellisvuoden vastaavaan aikaan. Kertomusvuonna käyttöön otettua Twitter-tiliä hyödynnettiin myös Finanssiasiakkaan sisältöjen markkinoinnissa.

Suomen Pankin Rahamuseossa luennottiin kolmesti Studia Monetaria -tilaisuuksissa. Aiheet olivat makrokausvälineiden vaikutus tavalliseen kansalaiseen, sijoitustuotteiden ja niiden markkinoinnin valvonta sekä pääomamarkkinaunionin näkyminen sijoittajalle.

² European Market Infrastructure Regulation.

³ Markets in Financial Instruments Directive/Regulation.

3 Tuloksellinen valvoja- ja muu viranomaisyhteistyö

EKP:n valvontaneuvoston päätösten valmistelussa priorisoitiin erityisesti keskeisiä valvontakysymyksiä ja merkittäviä linjauseksiteiksi. EKP käynnisti Finanssivalvonnan aloitteesta työryhmän valmistelemaan politiikkalinjausta merkittävien sivuliikkeiden valvonnasta. ESA-työryhmiin osallistumista karsittiin, jotta resursseja vapautuisi yhteiseen pankkivalvontaan.

EKP:n valvontaneuvoston päätösten määrä osoittautui suureksi. Finanssivalvonnan valmistelussa panostettiin erityisesti keskeisiin valvontapäätöksiin (pankkien riskiarviot, pääomavaatimukset) ja linjauksiin, joilla tähdätään yhtenäisiin valvontakäytäntöihin. Ulkomaisia valvottavia koskevien päätösten valmistelussa hyödynnettiin tarvittaessa muiden valvojien asiantuntemusta. Valvontaneuvoston kokouksissa käsiteltävien asioiden ja kirjallisessa menettelyssä tehtävien päätösten suuri määrä todettiin haasteelliseksi.

Yhteinen pankkivalvonta toi uusia tehtäviä

Euroopan yhteisen pankkivalvonnan käynnistyminen siirsi vastuuta pankkivalvonnasta EKP:lle. Kuitenkin se lisäsi valvonta- ja sääntely-yhteistyötä. Lisäksi EKP:n suorassa valvonnassa olevien pankkien osalta erilaisten hakemusten käsittelyajat pitenevät aiempaan verrattuna. EBA-työryhmiin osallistuttiin valikoiden, jotta saatiin vapautettua resursseja EKP:n pankkivalvontametodologiaa ja -valvontakäytäntöjä valmisteleviin työryhmiin. EKP-työryhmiin osallistuttiin, kun niissä käsiteltiin Finanssivalvonnan valvontatyölle ja Suomen finanssisektorin toiminnalle olennaisia asioita. Priorisoinnin perusteella Finanssivalvonta osallistui mm. sääntelyn kansallisia optioita harmonisoivaan työryhmään, sisäisten mallien harmonisointia edistävään työryhmään, Finanssivalvonnan suorassa valvonnassa olevien pankkien valvontakäytäntöjä yhdenmukaistaviin ryhmiin sekä valvontakäsikirjaa laatiiviin ryhmiin.

Keskeinen EKP-hanke oli vakavaraisuussäätelyn sallimien vaihtoehtojen ja harkintavallan käytön yhdenmukaistaminen, josta EKP järjesti julkisen kuulemisen joulukuussa. Finanssivalvonta osallistui myös työryhmään, joka perustettiin valmistelemaan sisäisten mallien harmonisointia euroalueella. Finanssivalvonnan aloitteesta EKP käynnisti loppuvuodesta työryhmän valmistelemaan politiikkalinjausta merkittävien sivuliikkeiden valvonnasta. Finanssivalvonta vaikutti aktiivisesti politiikkalinjauksen muotoutumiseen ja suuntaan.

Eurooppalainen valvonta- ja sääntely-yhteistyö

Finanssivalvonta päivitti ESA-töön prioriteetit, jotka perustuivat Finanssivalvonnan strategiaan, riskiperusteisuuden ja Finanssivalvonnalle vahvistettuihin kansainvälisen yhteistyön tavoitteisiin. Kaikkiaan 135 ESA-työryhmästä 55:een osallistuttiin aktiivisesti ja 51 luokiteltiin alhaisim-

paan prioriteettiluokkaan (seuranta vain tarvittaessa päätyöryhmätasolla).

Finanssivalvonta oli osallisena EBA:n omien varojen työryhmässä laatimassa lisäpääomainstrumenttien malliehtoja ja julkista ydinpääomainstrumenttien luetteloa. Finanssivalvonta osallistui myös tilintarkastusasetukseen liittyvän ohjeistuksen, elvytys- ja kriisintarkastusdirektiivin mukaisten ohjeiden ja standardien sekä palkitsemiseen liittyvien ohjeiden valmisteluun.

Finanssivalvonta osallistui PRIIP-tuotteita koskevan sääntelyn valmisteluun Euroopan valvontaviranomaisten yhteiskomiteassa. Johtaja Anneli Tuominen toimi asiaa valmistelleen alakomitean puheenjohtajana. Lisäksi Finanssivalvonta osallistui ESMAssa markkinoiden väärinkäyttöasetuksen, rahoitusvälineiden markkinat -asetuksen sekä esitesäätelyn valmisteluun. Finanssivalvonta oli mukana myös ESMAn sijoituspalveluyritysten vakavaraisuussäätelyn arvioinnissa (EBA/ESMA), tuoteinterventioprosessien valmistelussa ja joukkorahoitushankkeissa sekä EIOPAn kuluttajansuojahankkeissa. Tilintarkastuslain uudistamiseen Finanssivalvonta osallistui ennen kaikkea siitä Finanssivalvonnalle tulevien valvontatehtävien ja -valtuuksien valmistelun osalta.

Viisitoista vuotta kestänyt Solvenssi II -sääntelyn valmistelu saavutti päätepisteensä, kun EIOPAn hallintoneuvosto hyväksyi viimeiset standardit toimitettaviksi EU-komissiolle jatkokäsittelyä varten ja kun EIOPAn Solvenssi II -ohjeet valmistuivat. Kaikki EIOPAn antamat ohjeet otettiin osaksi Finanssivalvonnan määräys- ja ohjekokoelmaa. Sääntelyn valmistuminen vapauttaa Finanssivalvonnan vakuutussektorin resursseja uuden sääntelyn noudattamisen valvontaan sekä valvonnan yhdenmukaistamista edistävään työhön EIOPAssa. Valvontatyö ja sen osaamisvaatimukset kasvavat merkittävästi entiseen sääntely-ympäristöön verrattuna.

Pohjoismainen ja muu viranomaisyhteistyö

Nordea Pankki Suomen ja Danske Bank Suomen EKP-mallin mukaisten valvojan arvioiden laatimisen aika-aulut saatiin sovitettua yhteen kotivaltion valvojien aika-aulujen kanssa. Prosessi osoitti kuitenkin, että EKP:n valvontamalli ei riittävästi huomioi yhteisen pankkivalvonnan isäntävaltion valvojan roolia ja siihen liittyviä tarpeita esim. päätöksenteon aika-aulujen yhteensovittamisessa. Finanssivalvonnan aloitteesta EKP käynnisti lisäohjeis-

tuksen laatimisen valvontakäsikirjaan koti- ja isäntävaltion yhteistyön parantamiseksi. EKP:n suorassa valvonnassa olevien pankkien kollegiotyö sujui hyvässä yhteistyössä EKP:n ja kotivaltion valvojien sekä Finanssivalvonnan välillä.

Vuoden 2016 alussa voimaan tulleeseen Solvenssi II -sääntelyyn valmistauduttiin ennakolta. Finanssivalvonta allekirjoitti viisi yhteistyösopimusta ryhmävalvonnan kollegiotyöskentelystä. Finanssivalvonta on Sampo-ryhmän ryhmävalvoja. Sampo-finanssikonglomeraattiin kuuluvan vakuutusryhmittymän If-alakonsernin valvontavastuun siirtyminen Ruotsin Finansinspektionilta Finanssivalvonnalle lisäsi Suomen johdolla harjoitettavaa pohjoismaista yhteistyötä. Ryhmävalvonnan käynnistämiseen varauduttiin.

Vakuutussektorin asiantuntijoiden yhteistyö sisäisten mallien arvioinneissa sekä henkivakuutus- ja vahinkovakuutusmatemaatikkojen välillä jatkui säännöllisellä yhteydenpidolla ja vuosittaisilla kokoontumisilla. Pohjoismaista valvontayhteistyötä jatkettiin myös UCITS- ja AIFM-rahoitustoimissa. Pohjoismaisessa pörssi- ja rahoitusvalvonnassa kohdealueena oli kyberturvallisuus.

Pohjoismainen yhteistyö kaupparaportointijärjestelmän kehittämisessä laajeni, kun Hollanti ilmoitti kiinnostuksensa osallistua yhteistyöhön.

Säännöllinen yhteistyö Rahoitusvakuusviraston kanssa käynnistyi loppukeväästä uuden viranomaisen aloitettua toimintansa. Yhteistyötä tehdään Rahoitusvakuusviraston neuvottelukunnan kautta sekä esimies- ja asiantuntijatasolla. Uuden viraston toiminnan käynnistymisvaiheessa erilaiset tietopyynnöt hoidettiin kattavasti. Lisäksi keväällä käynnistyi projekti, joka luo käytännön prosessit tietojen vaihtoon.

Yhteistyötä STM:n kanssa tiivistettiin. Tapaamisissa käsiteltiin mm. Solvenssi II -sääntelyn valmistelun loppuvaiheita, vireillä olevia lainsäädäntöhankkeita (mm. työeläkesäätiöiden ja -kassojen lakiuudistus, työeläkeyhtiöiden vakavaraisuussääntelyn uudistustyö, vakuutusyhtiölain uudistaminen ja asiakkaansuojakysymyksiä) sekä ajankohtaisia EIOPA-asioita. Finanssivalvonta tapasi VM:n edustajia säännöllisesti ESMA- ja EBA-sääntelyasioissa.

Makrovakuusvalvonnassa tehtiin tiivistä yhteistyötä Suomen Pankin kanssa.

4 Toiminnan tehostaminen ja kehittäminen

Finanssivalvonta käynnisti esitutkimuksen sähköisestä asiointipalvelusta ja pyrki tehostamaan raportointia ja analyysiä kehittämällä tietojärjestelmiä. Yhteisen pankkivalvonnan päätöksenteon valmistelun, sanktiovalmistelun ja Finanssivalvonnan määräys- ja ohjekokoelman ylläpidon sisäisiä prosesseja selkeytettiin ja tehostettiin. Henkilöstön osaamista kartoitettiin ja järjestettiin ensimmäinen henkilöstölle suunnattu innovaatiokilpailu. Toiminnan tehostamisessa ja kehittämisessä panostetaan siihen, että toiminnan laatu on eurooppalaista kärkitasoa ja tehokkuus Pohjoismaiden parhaimmista.

Sähköinen asiointi kehitteillä

Sähköisen asiointipalvelun tavoitteena on luoda helposti käytettävä, nykyaikainen, hyvin ohjeistettu ja luotettava sähköinen asiointikanava. Esitutkimusvaiheessa on selvitetty useiden viranomaisten ja julkisen hallinnon toimijoiden vastaavia hankkeita yhteistyössä it-alan toimittajien kanssa.

Raportointi- ja analyysitoimintaa on pyritty tehostamaan viime vuosina tietojärjestelmiä kehittämällä. Kehitysprojektien puutteellisen it-resursoinnin takia raportointijärjestelmissä oli kuitenkin laatuongelmia, joita jouduttiin paikkaamaan lisäämällä henkilöresursointia raportointitehtäviin.

Paluu sektorikohtaisempaan määräys- ja ohjekokoelmaan

Toimialalta saadun palautteen perusteella Finanssivalvonta päätti lisätä määräys- ja ohjekokoelman sektori-kohtaisuutta. Samalla päätettiin vastedes entistä kriittisemmin arvioida, milloin täydentävälle Finanssivalvonnan ohjeelle on tarvetta, jos EU-valvontaviranomainen on jo antanut ohjeen tai suosituksen. Vahinko- ja henkivakuutusyhtiöiden osalta annettiin vuoden lopussa uudistetut määräykset ja ohjeet toiminnan aloittamisesta sekä muusta kuin Solvenssi II -raportoinnista. Solvenssi II -sääntely vähentää merkittävästi kansallisen sääntelyn tarvetta etenkin määräysten osalta. Kaikki EIOPAn Solvenssi II -ohjeet annettiin Finanssivalvonnan ohjeina.

Tilinpäätöstä koskevat määräykset ja ohjeet lähetettiin lausunnolle vuoden lopussa. Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien vakavaraisuutta sääntelevät määräykset ja ohjeet uudistettiin. Lisäksi rahoitussektorin kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevat uudistetut määräykset ja ohjeet lähetettiin lausunnolle.

Sanktioprosessiin liittyviä kuvauksia päivitettiin mm. luomalla uusia käytäntöjä näytön riittävyyden arvioinnille prosessin alkuvaiheessa ja aikatauluttamalla eri työvaiheet tarkemmin. Tässä yhteydessä laadittiin myös taloudellisten seuraamusten mitoittamista koskevat periaatteet ohjaamaan harkintaa seuraamus- ja rikemaksujen mitoittamiseksi. Samalla päivitettiin verkkopalvelun Finanssivalvonnan hallinnollisia seuraamuksia ja muita

valvontatoimenpiteitä käsittelevä osuus. Sanktiosäätelystä ja uudistetusta sanktioprosessista järjestettiin sisäistä koulutusta.

Toteutetut muutokset vaikuttivat osaltaan käsittelyaikojen lyhentymiseen ja määrättyjen hallinnollisten seuraamusten lukumäärään. Tarkasteluvuonna määrättiin 21 hallinnollista seuraamusta ja tehtiin viisi tutkintapyyntöä poliisille.

Luottolaitoslakiuudistuksen yhteydessä sisällytettiin lakiin Finanssivalvonnasta vaatimus siitä, että Finanssivalvonta ylläpitää järjestelmää, jonka kautta se voi vastaanottaa ilmoituksia finanssimarkkinoita koskeviin säännöksiin liittyvistä väärinkäytösepäilyksistä. Tämän ilmoituskannan kautta on seurantakauden aikana tullut 32 ilmoitusta.

Loppuvuonna toteutettiin henkilöstön osaamiskartoitus, jonka perusteella panostetaan järjestelmällisesti ammatitaidon kehittämiseen. Kehittämissuunnitelmassa painottuvat erityisesti analyysiosaaminen, tietotekniikan hyödyntäminen ja vaikuttamistaidot.

Ensimmäistä kertaa järjestetyssä Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan innovaatiokilpailussa kerättiin henkilöstöltä innovaatioita toiminnan tehostamiseen ja kehittämiseen. Finanssivalvonnan sarjaan osallistui kaikkiaan 36 innovaatioita, joista vuoden aikana toteutettiin kolmannes (13 kappaletta). Finanssivalvonnan innovaatiokilpailun pääpalkinnon voitti toimintakertomuskonseptin uudistaminen. Kilpailussa jaettiin lisäksi kolme kunniamainintaa.

Toimenpidehinnaston rakenteen selkeyttäminen ja yksinkertaistaminen aloitettiin. Uudistus toteutetaan Finanssivalvonnan rahoituksen uudistuksen yhteydessä vuoden 2016 aikana.

Finanssimarkkinoiden vuotuinen kuuleminen

Finanssivalvonnan toiminnan kustannustehokkuutta ja tuloksellisuutta tukee säännöllinen finanssimarkkinoilla toimivien kuuleminen, joka järjestettiin huhtikuussa.

Finanssimarkkinoiden edustajat totesivat Finanssivalvonnan ja valvottavien yhteistyön ja tiedonkulun olleen toimivaa. Finanssivalvontaa pidettiin luotettavana ja asiantuntevana valvojana. Edustajien mielestä yhteistyö työeläläitöksiä koskevan määräys- ja ohjekokoelman uudistamisessa on ollut sujuvaa ja Finanssivalvonnan kannanotot joukkorahoitukseen liittyen hyviä.

Edustajat kiinnittivät huomiota siihen, että EKP:n ja Finanssivalvonnan valvontavastuiden tulisi olla selkeät, jotta valvonnan kustannukset eivät kasvaisi merkittävästi. Toivottiin lisäksi, että Finanssivalvonta toisi kansalliset näkemykset esille, vaikka valvontavastuu olisikin EKP:lla. Sääntelyn määrän lisääntymistä pidettiin huolestuttavana. Pohjoismainen yhteistyö sääntelyn valmistelussa nähtiin tärkeäksi.

Arvio valvonnan muutoksista ja valvontamaksuista vuonna 2016

Arvio valvonnan muutoksista

Vuoden 2016 aikana jatketaan EKP:n johdolla tehtävän yhteisen pankkivalvonnan kehittämistä ja vakiinnuttamista. Euroalueen yhteisessä pankkivalvonnassa Finanssi-valvonta vaikuttaa oikeasuhtaisen ja tasapuolisen sääntelyn ja valvonnan toteutumiseen. Kansallisesti jatketaan yhteisen valvonnan vaatimaa prosessi- ja metodologia-osaamisen kehittämistä.

Suomen taloudellisen tilanteen pitkittyneessä alavireessä on olennaista panostaa analyysi- ja kriisinhallintatyöhön. Tämä edellyttää erityisesti analyysiä sektoreiden liiketoimintamallien kestävydestä, panostusta riskienhallinnan valvontaan eritoten luotto- ja sijoitustoiminnassa sekä pankkien luottosalkkujen laadun arvioinnissa. Finanssi-valvonnan pankkianalyyseissä tullaan hyödyntämään kattavasti yhteisen pankkivalvonnan välineitä ja sen tuottamia tuloksia. Luottolaitosten elvytysuunnitelmien arviointiprosessi vakiinnutetaan ja yhteistyön toimintatavat syvennetään Rahoitusvakausviraston kanssa.

Vakuutussektorilla keskitytään 1.1.2016 voimaan tulleen Solvenssi II -sääntelyn vaatimiin vakavaraisuuslaskennan ja vastuuvelan tarkastuksiin. Työeläkesektorilla panostetaan sijoitustoiminnan ja sen riskienhallinnan valvontaan sekä valvotaan työeläkeyhtiöiden valmistautumista vakavaraisuussääntelyuudistuksen voimaantumiseen.

Sijoittajainformaation valvonnassa varaudutaan taloustilanteen edellyttämään intensiiviseen valvontaan ja kohdennetaan valvontaa sekä uusiin että niihin listayhtiöihin, joiden kannattavuus ja taloudellinen asema ovat heikkoja. Luottolaitoksissa ja vakuutusyhtiöissä valvotaan uuden rahoitusinstrumentteja käsittelevän IFRS-standardin käyttöönottoa. Valvonnassa korostetaan finanssipalvelujen ja -tuotteiden vastuullista tarjontaa ja keskitytään uusien palveluntarjoajien, tuotteiden, palveluiden ja markkinailmiöiden valvontaan.

Makrovakausvalvontaa kehitetään ensimmäisestä vuodesta saatujen kokemusten perusteella yhteistyössä Suomen Pankin ja valtionvarainministeriön kanssa. Makrovakausvalvonnan päätösprosessiin sisällytetään luototusasetta koskevat päätökset ja määritetään likviditeettiriskin

rooli. Vaikutetaan valikoidusti EKP:n ja Euroopan järjestelmäriskikomitean alaisten pysyvien työryhmien ja komiteoiden työhön makrovakausanalyyseissä ja -prosesseissa.

ESA-sääntelyn valmisteluun sekä kansalliseen sääntelytyöhön osallistutaan asetettujen tavoitteiden ja tärkeysjärjestyksen mukaisesti. Painopistettä siirretään kuitenkin valvonnan yhdenmukaisuuden edistämiseen EU-alueella ja Pohjoismaissa. Finanssi-valvonnan omia sääntelytyön käytäntöjä tehostetaan edelleen mm. arvioimalla kriittisesti tarpeet Finanssi-valvonnan antamaan sääntelyyn ja ohjeistukseen.

Arvio valvontamaksukertymästä

Euroalueen yhteinen pankkivalvonta on tuonut uusia haasteita Finanssi-valvonnalle. Vastuu merkittävien pankkien valvonnasta on siirtynyt yhteiselle pankkivalvonnalle, mutta kansalliselle valvojalle on tullut uusia tehtäviä. Kansallisen valvojan rooli valvonnassa ja päätöksenteon valmistelussa on edelleen keskeinen. Yhteistyö eri viranomaisten kesken on entisestään korostunut.

Valvontamaksuja kerätään vuonna 2016 noin 21,7 miljoonaa euroa, joka on 4 % enemmän kuin vuonna 2015. Nousun selittää pääosin vuodelta 2015 siirtyvä aiempia vuosia pienempi ylijäämä. Siirtyvä ylijäämä otetaan huomioon valvontamaksuja pienentävänä eränä.

Euroalueen yhteinen pankkivalvonta sekä finanssimarkkinoiden rakennemuutokset luovat paineita sopeuttaa Finanssi-valvonnan toimintaa ja muutokset voivat pienentää valvontamaksukertymää. Lisäksi on otettava huomioon, että myös euroalueen yhteinen pankkivalvonta kerää valvontamaksuja, joilla se kattaa toimintansa kustannukset.

Nordea Bank AB ilmoitti heinäkuussa suunnitelmastaan muuttaa Suomessa, Norjassa ja Tanskassa toimivat tytäryhtiönsä sivuliikkeiksi. Päätökset tehdään maaliskuussa 2016 ja ne on tarkoitus toteuttaa vuoden sisällä. Finanssi-valvonta on jo useiden vuosien ajan tehnyt erilaisia skenaarioita ja laskelmia varautuen muutoksiin ja ottanut ne huomioon toimintasuunnitelmissaan, budjetoinnissaan ja rekrytoinneissa. Nordean Suomen toimin-

tojen valvontamaksut tulisivat laskemaan merkittävästi nykytasosta, sillä sivuliikkeen valvontamaksu on nyky-lainsäädännön mukaan 1/3 tytäryhtiön valvontamaksusta.

Valtiovarainministeriö on käynnistänyt lainsäädäntöhankkeen, jonka tavoitteena on arvioida finanssimarkkinoiden valvontaa ja Finanssivalvonnan toiminnan rahoittamista koskevan lainsäädännön muutostarpeita ja tehdä tarvittavat muutosehdotukset.

Valvottavien lukumäärässä ei odoteta tapahtuvan merkittäviä muutoksia vuoden 2016 aikana.

